

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-utca, 9. szám.
Reclamatik-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder József* főtitkárhoz intézendők (Hosszu-utca 22.), a pénzküldemények: *Biró Gyula* egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Nagy-utca 44. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körítettek 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 k. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetések 25% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A második méhész-kongresszus ügye.

A méhészeti barátainak bizonyára kellemetlen az az értesítésünk, hogy a magyar méhészek Kolozsvárra tervezett kongresszusa ez időről elmarad.

Nem tudjuk eléggé sajnálni, hogy az események eme váratlan fordulata miatt meg kellett törni reményeinknek, a melyeket a második kongresszushoz fűztünk. Hiszen az első kongresszus munkája *bevégeztelen volt*. A legfontosabb kérdések, mint a méhészeti szakoktatás, a méhészeti törvény, nemcsak megoldatlanul maradtak, hanem még beható tanácskozás tárgyai sem lehettek; mert nem voltak kellőképen előkészítve, s így, ezekben, mint több más, hazai méhészeti felvívását befolyásoló kérdésekben, a második kongresszustól vártuk az irányadó döntést.

A kongresszus elnökétől vett tudósítás alapján adjuk e kellemetlen hírt, s így semmi kétség sem fér ahhoz, hogy az előkészítő bizottság budapesti tagjainak a megállapodása ez,

és abban sem szabad kételkednünk, hogy az első kongressus határozata végrehajtásának elhalasztását fontos okok befolyásolhatták.

Ez a váratlan fordulat az erdélyrészi méhészegyletet kétszeresen is kellemetlenül érinti, mert a kongressust nemcsak Kolozsvár városa hívta meg, hanem *egyletünk* megbizottjai is kifejezést adtak mindnyájunk óhajtásának avval, hogy egyletünk nevében is meghívták a kongressust, biztosítván a jelenlevőket arról, hogy Kolozsvár város vendégeit mi is tárt karokkal fogjuk fogadni.

A mennyiben tehát ebben az ügyben egyletünk és a helyi előkészítő bizottság is érdekelve van: nehogy félreértésre szolgáltatassunk okot hallgatásunkkal, szükségesnek tartjuk az alábbiakban a tényállást ismertetni.

A mint egyletünk reprezentálói a budapesti orsz. méhészkongressusról hazaérkeztek és jelentést tettek választmányunknak eljárásukról, s különösen arról, hogy az 1897-iki kongressust egyletünk nevében is meghívták, egyletünk választmánya nemcsak megköszönte a figyelmet, hanem megbizottjainak köszönetét is nyilvánította, és még abban az ülésben megválasztotta a helyi előkészítő bizottság tagjaiul Bodor László, Bálint Sándor dr., Wieder József, Csiki János és Woith Gergelyt, s egyben elhatározta azt is, hogy a mennyiben sikerül állami segílyt kieszközölni, a kongressus alkalmával méhészeti kiállítást is rendez.

Az előkészítő bizottság minden szerdán ülést tartott és a legkisebb részletekre is kiterjesztette a figyelmét. Megállapodott mindazokra a teendőkre nézve, a melyek elvégzése a helyi rendező bizottság feladata volt. Ugyanis érintkezésbe lépett a polgármesterrel, helyettesével, a korcsolya eglyettel, megnyerte a kiállítási helyiséget, a korcsolya pavillonban gondoskodott tanácskozási, ösmerkedési estély, bankett he-

lyiségről és egy élvezetesnek ígérkező kirándulásról, végül: a nagy bizottság jóváhagyása reményében, megállapította nagyjában a helyi ünnepek sorrendjét.

A folyó évben megtartott közgyűlésünk is magáévá tette a kongressus ügyét, és jóváhagyólag vette tudomásul a helyi előkészítő bizottság eddigi intézkedéseit.

A költségvetésbe a közgyűlést előkészítő bizottság, a kiállításra fölvelt 1000 forintot és a kongressusi költségek „*részbeni fedezésére*“ 500 forintot.

Egyletünk jövedelmei azonban erre a két tételre *nem nyújtottak fedezetet.*

Még a rendes évi kiadásokat sem fedezte a bevételi előirányzat.

Elhatározta tehát a közgyűlés, hogy 2476 frt 24 kr. hiány fedezésére államsegélyért folyamodik.

Abban a reményben voltunk, hogy a kért államsegély nem fog soká késni; mert indokul felterjesztésünkben is kifejtettük, hogy rendes jövedelmünkől lehetetlen az előirányzott kiadásokat fedezni.

A válasz hosszasan késett.

A válaszmány és a helyi előkészítő bizottság a legnagyobb zavarban volt, mert már az egyleti közlöny útján is hirt adott az eddig végzettekről, arra az eshetőségre is számított, hogy a kérés nem nyer kedvező elintézést, mely esetben a kiállításnak feltétlenül el kell maradni, és a kongressus költségeire csak a *kongressusi bevételek* fognak fedezetül szolgálhatni, mire *biztosan* nem lehet előirányzatot alapítani.

Abban állapodott meg a válaszmány és előkészítő bizottság, hogy felterjesztésünk elintézéséig mellőzzük a végleges megállapodást az olyan tételeknél, melyek *okvetetlen kiadást igényelnek.*

Végre megjött segély kérésünkre a válasz. Ebben a kért

2476 frt 24 kr. helyett kiállítási költségekre 500 frt, kongressusi költségekre szintén 500 frtot adományozott a minis-
ter. Tehát a *folyó kiadásokra semmit*.

A kiállítási költségek fedezésére kiutalt 500 frt semmi
esetre sem volt elegendő. Kolozsvárt kiállítást rendezni 500
frttal, különösen az előttünk álló legutóbbi szomorú példa
után: teljes lehetetlenség.

A kongresszus költségének »*részbeni*« fedezetére kért
500 frt elegendő lett volna. De ott állott költségelőirányzatunk
976 frt 24 kr. fedezethiánnyal.

Olyan kiadások vártak fedezetre, melyek nélkül egyesü-
leti élet *lehetetlen*.

Hiszen tudja minden magyar méhész, milyen nagy anyagi
áldozatot hozott egyesületünk a méhészeti irodalom érdekében.
E miatt a rendes kiadásokon kívül 3000 forint tartozás ka-
matai is terhelik egyesületünket, mert a *rendes bevételek* nem
nyújtanak fedezetet.

Ebben a helyzetben azt határozta választmányunk, hogy
kiállítást nem rendez, egyben felír a miniszterhez, hogy a kon-
gresszus költségei »*részbeni*« fedezése céljából kiutalt 500
forintot engedje át az egyesület rendes kiadásai fedezésére, az-
után a kongresszus előkészítő bizottság elnökéhez a követ-
kező átiratot intézte:

»A Nagyméltóságú m. k. Földmivelésügyi Ministerium f. hó
1-én kelet 22749. számú leiratában a kongressusra vonatkozólag a
következők foglaltatnak: »Szükségesnek tartom végül abbeli néze-
temnek kifejezést adni, hogy ámbár a múlt évben Budapesten meg-
tartott első méhészeti congressus határozata szeint ezentul évről-
évre tartassék egy ily értekezlet — részemről elégségesnek vél-
ném, ha ily congressusok a jövőben csak minden harmadik évben
rendeztetnének, főleg azért, hogy az ezzel járó jelentékenyebb
költségek évről-évre ne ismétlődjenek «

Egyesületünk f. hó 22-én tartott rendkívüli választmányi gyűlé-

sében fontolóra vévén a Nagyméltóságú Minister Úr eme figyelmeztetését, beható eszmecsere után abban állapodott meg, hogy a congressusnak jövő évre való elhalasztását fogja javaslatba hozni a tekintetes előkészítő bizottságnak a következő indokok alapján:

1) A hivatkozott magas leiratban nyilvánított véleményt egyletünk választmánya teljesen magáévá tette, mert igaz az, hogy minden évben tartani méhészeti kongressust nem indokolt.

2) Az idén különösen nem látja egyletünk időszertünek a congressus megtartását — nemcsak azért — mert a minden évben való ismétlése a congressusnak fárasztólag hat a méhészközönségre, hanem főleg azért, mert a m. évi milleniumi kiállítás és kongresszus utóhatásai még mindig érezhetők.

3) Egyletünk jelenlegi pénzgazdasági viszonyai a kapott államszegély mellett sem engedik meg a kongressus *oly mérvű anyagi támogatását*, a milyenre szüksége volna — nevezetesen: *kiállítást egyletünk nem rendezhet*. — Kiállítás nélkül pedig a kongresszus — nézetünk szerint — az elméleti méhészkedés utvesztőibe tévedne.

Végül tisztelettel megjegyezzük, hogy ha a tek. előkészítő bizottság mindezeknek daczára a kongressusnak az idén való megtartása mellett foglalna állást, egyletünk a kongressust teljes mérvű erkölcsi támogatásában fogja részesíteni.

Jelesen gondoskodik *felolvasók és előadókrol, szórakozások és kirándulásokról*. Önként következik, hogy e mellett egyleti közlönyünkben is mindent elkövet arra, hogy a nagyközönség érdeklődését a kongressus iránt minél szélesebb körben költse fel.

Egyetlen anyagi támogatás, mellyel egyletünk a kongressus célját előmozdithatja az, hogy gyűlés-teremről gondoskodik.

Becsés mielőbbi választ kérve vagyunk sat.◄

Az előkészítő bizottság elnökétől, julius végén vettük az értesítést, hogy a kongressus elhalasztatott.

A fennebbi közölt tényállásból kitünik, hogy választmányunk, igenjöl ösmerve hatáskörét s tudva azt, hogy a mult évi kongressus abbeli határozatát, hogy 1897-ben Kolozsvárt tartassék a kongressus, meg nem változtathatja; csak az *anyagi hozzájárulását* nem ígérhette *olyan mérvben*,

minőt az ügy igényelne, de máskülönben, előbbi megállapodásához ragaszkodva, teljes készséggel ígerte hozzájárulását, a mi másként nem is történhetett.

Azt véljük, hogy egyletünk választmányának a fennebb szó szerint közölt átiratán kívül álló okok befolyásolták a kongressus előkészítő bizottság abbéli elhatározását, hogy a kongressus elhalasztassék (ebben a tanácskozásban nem vettek részt az előkészítő bizottság erdélyi tagjai) és hisszük, hogy a jövődőben megtartandó kongressuson alkalmunk lesz az elhalasztás valódi okait is megösmerni.

Egy régi baj.

(Ajánlva a Földmívelési Miniszter úr figyelmébe.)

Régóta halljuk a panaszt vándortanítói intézményünk fogyatékoságai miatt.

Már a mult évi kongressuson általános volt a vélemény, hogy ez az intézmény, a jelenlegi állapotában, *tovább nem tartható*; de sajnos, az előadó szerencsétlenül volt választva s e miatt érdemi határozatot az a testület sem hozott, a melyik leginkább hivatva volt az óhajtott reform *részletei* iránt is javaslatot tenni.

A vándortanítói kerületek *tulságos nagy kiterjedése miatt*, az intézmény áldása lassan terjed. Kivétel nélkül *minden kerület, sokkal nagyobb, mint kellene*. Némely kerület oly nagy, hogy egy *évszázad* alatt *felét* se látogathatja meg a tanító, *bár egyszer*; főleg pedig nem akkor, ha a tanítók úti programja felsőbb helyről, kellő tájékozottság nélkül revideáltatik és pedig olyképen, hogy az úti tervek egy részét *törlik, takarékosági szempontokból* (!) Nem elég tehát, hogy a kerületek tulságos nagysága miatt egy-egy kerületben *egész járások* nem látnak vándortanítót, *évekig*: hanem, e mellett a tanító a tavaszi és nyári hónapokban irodamunkát is végez, a mi télire halasztható volna és tevékenységét nem meritheti ki a *gyakorlati méhészet* érdekében, azért, mert utazási programjából egy részt *törültek*.

Más tekintetben is bírálat fér az úti programmokhoz. A mult évig figyelemmel kísértem két szaklapunk nyomán, hogy merre

utazgatnak a vándortanítók és azt tapasztaltam, hogy némely községre egy év alatt több látogatás esik, míg a községek legnagyobb részében még soha sem volt vándortanító. A rendszeretlenségnek egy másik bizonyítéka, hogy gyakran látogatnak el olyan községekbe, a hol tudvalevőleg egy-két tanítónak, vagy más községi polgárnak virágzó méhészete van, a ki szakszerűen méhészkedik; tehát van, a ki úgy, a hogy apostoloskodjék, és mellőznek a v. tanítók olyan, különben jó mézvidékeket, a hol a méhészet a lehető legkezdetlegesebb állapotban van. A hatodik kerület vándortanítója például minden esztendőben beállít egyszer Kolozsvárra (!!), vándortanítani. Az idén is eljött júliusban, midőn a tanodák ifjúsága már rég elvándorolt a szélrózsa minden irányába. Előadást hirdett a város házára. Az eredmény? hogy nem ment el egyetlen hallgató sem.

Mi tiszteljük a derék tanító urat, mindig szívesen látják, mint vendéget és gyönyörrel nézzük műdolását, melylyel bizonyára sok hasznára volt a méhészeknek, de mégis, Kolozsvárt, a hol méhészegylet székhelye van, oly egyleté, mely az év minden szakában ugyanast végzi helyben, mint a v. tanító urak vidéken; a hol a gazdasági intézetben, tanítóképezdében tanítják a méhészetet, talán-talán mégis csak felesleges a vándortanító szereplése, mikor csak a szomszéd községek legnagyobb részében sohase láttak vándortanítót; azokban számíthatott volna hallgatókra is.

Ez a rendszeretlenség azt a benyomást teszi, mintha a m. felügyelő úr kalaphól huzná ki a vándortanítók uti programjába felveendő községek neveit,* vagy mintha kieszelt terv mint történnék, abból a czélból, hogy ad oculos demonstráltassék, miszerint a vándortanítói intézmény, egész apparatusával, szánalomraméltóan gyarló és tovább tarthatatlan.

Hogy miként kellene keresztülvinni a reformot: ez úttal mellőzöm e heiyütt tárgyalni. Hiszen e lapokban is oly tűzetesen volt már többször tárgyalva, hogy az előadottak után máskülönben is csak ismétlésekbe kellene bocsátkoznom. A mire a szakkörök nagybecsü figyelmét fel akarom hívni: a vándortanítói intézménynek azon

* Mert azt még a mai viszonyok között sem tehetjük fel, hogy a protektio már ide is utat tört volna.

fog yatekossagai, a melyek nem tekinthetők a rendszer folyományának, hanem a végrehajtás és az ellenörzés hiányosságának.

A vándortanító urak ma, ugyszólva akarát nélküli bürokra-ták, hogy ne mondjuk katonák, a kik parancsszóra cselekednek; egy része kedv nélkül, mert még mindig a fejük felett függ a Damokles kardja; nem tudják, melyik perczen kénytelenítettnek megválni állásuktól, a nélkül, hogy nyugdíj igényt támaszthatná-nak. E tekintetben minden tanító megnyughatik jövője felett, *csak a vándortanító nem*; az, a ki nemcsak tanít, de testileg is fárad, törődik s akárhánszor *életét is kockáztatja.*

Még egy másik ok, a miért oly sokfelől hallunk panaszt, hogy t. i. a vándortanítók, egy idő óta mintegy titkolózva végzik apostoloskodásukat. Az illetékes községi előljárónak küldött értesi-tésen kívül semmi más tudósítás, hogy hol járnak a tanító urak? Eddig közölték — igen helyesen — a méhész-egyesületi lapokban. Jó előre tudta magát tájékozni az érdeklődő közönség és még a távolabbi községekből is mentek hallgatók, hogy tanuljanak a vándortanítóktól. Egy év óta semmi hír a vándortanítókról. Miért e gyanus titkolózás? Van talán ok attól félni, hogy a programm nyilvános bírálat tárgya lesz? Mert azt csak nem hihetjük, hogy attól félnének, hogy igensok látogatója lesz a tanítónak! Hogyan eshetik az, hogy a vándortanítók, daczára e lapokban is közzétett többrendbeli felszólításnak, egyetlen egy se merte beküldeni jóvá-hagyott uti programmot? Ez is főnöki rendeletből történik?

Kérjük eme szabálytalanságok megvizsgálását és a baj orvos-lását. Hazánk méhészete érdekében kérjük, és reméljük is, hogy a minister megfelelő intézkedése nem fog késni.

Simay L. Tivadar.

A viasz tisztításáról.

A méhészettel járó foglalkozás nemcsak a viasz olvasztás és annak *tisztítása* is; mert a viasz árát annak külső kinézése is nagyban befolyásolja, ezért, épen nem közömbös kérdés a méhész előtt, hogy a termelt viaszot minő állapotban hozza forgalomba?

A régi, fekete lépek és a törmelékekből összegyűjtött viasz, kiolvasztás után is fekete színü, sőt néha szennyes sárga, s e miatt jóval olcsóbban kél el, mint a gondosan kitisztított.

A viaszt igenszépen megtisztíthatjuk, ha azt olvasztott állapotban bő, forró vízbe öntjük, a melyben előbb felolvasztottunk literenként 3 deka borkő savanyt és abban az olvadt viaszt legalább egy félóráig, folytonosan keverjük; ekkor a tüztől tegyük félre az edényt és hagyjuk kihűlni a viaszt s azután a savanyu vizet arról leöntve, az edényből kiborítjuk az egy darabban összeálló viaszt s miután ennek az alsó részéről a barnás, porlós részeket letakarítottuk, egészen addig, míg a tiszta viaszt elértük, azt ismét felolvasszuk vízben és bő, forró vízben kimosva, tömött szitán át-szűrjük.

Az eképen kezelt viasz sokkal szebb, mint az, a melyet savanyított vízben nem mostunk ki. A savanyított vizet többször is lehet használni, ha mindannyiszor a savany tartalmát pótoljuk,

A borkő savany helyett sóska- vagy citromsavat is használhatunk, de ezekből egy fél dekánál több kell.

R. J.

Az anyaházak kiválasztása.

Az a kérdés, ha vajjon a méh-család, az első raj kivonulása után *kiválasztás* céljából semmisíti-e meg az anyaházak egy részét? a gyakorlati méhészeket is kell hogy érdekelje; ezért kívánatos volna, hogy méhésztársaink e kérdésre vonatkozó tapasztalataikat közöljék.

Miután a külföldi szaksajtó is foglalkozik már e kérdéssel és a »Bienen Vater« cz. elterjedt közlöny is közzé tette a »M. Köz-löny«-ben közölt tapasztalataimat, reméllem, hogy a gyakorlati méhészek figyelemre fogják méltatni és tapasztalataik közlésével sem fognak soká késni.

Egy régi méhésztársam, kit ebben a kérdésben vélemény-adásra kértem föl, a következő választ adta:

»Nem hiszem, hogy a méhek az anyaházak egy részét kiválasztás céljából semmisítenék meg, hanem megsemmisítik azért, mert az első raj kivonulása után harmad-negyed napra már annyi a kibuvófélben levő anya, hogy a család, mely a nagyobb bizonyosság okából épít fölös számu anyabölcsőt, az anyátlanság veszélye ellen biztosítva van.«

További kísérletezés végett ez év június 8-án egy méhcsaládból két olyan anyaházat vágtam ki, a melyeket a méhek már rombolni kezdtek. Egyik egy közép nagyságu, másik teljesen kifejlett nagy és szabályos anyaház volt. Mind a két anyaházzal anyanevelést készítettem és még júniusban szerencsésen megtermékedett mindkét anya.

A jövő évben fogok biztosan véleményezhetni, hogy vajjon a méhek vaktában estek-e neki a két anyaháznak, vagy azért, mert tudták, hogy nem tenyészképesek? annyit azonban megjegyzek, hogy az egyik anya, daczára annak, hogy a családokat rendszeresen etetem, keveset petézett eddig, a család lassan gyarapszik, a másik, maig kifogástalan.

J. Juhos Márton.

Szemle.

= A békák és varangyok. Régi hit, hogy a békák és varangyok a méhek született ellenségei. P. Nunzi írja, hogy Montegiorgio vidékén (Olaszország) 1896-ban méhest rendezett be s a méhek számára vizről gondoskodandó, egy esővízzel táplált usztatóból vezetett vizet a méhes árkába, Nemsokára sok vergődő és döglött méh volt látható a víz felületén. A békák- és varangyokat azonban sohasem látta, hogy hozzájuk nyultak volna. Ugyanazon év márcziusának egy szép napján, mikor a méhek jól hordóttak, egy csomó békát és varangyot bonczolt fel, de egynek a gyomrában sem pott méhet, tehát nem is hiszen ezen régi alaptalan tévhitben. (L'Apicoltore, Milano, 1897. No. 6.)

|| Az American beejournalban arra a kérdésre, hogy keretes méz termelésére mi czélszerűbb, a fészek megszorítása-e, vagy egész terjedelemben való meghagyása, a következő feleletek érkeztek be:

Dadant. Ha a fészket össze akarjuk vonni. a gyűjtés végefelé tegyük.

Cutting. Én a fészket egész terjedelmében meghagyom.

France. Ha a fő virágzás ideje rövid, több méz gyűjtése ezéljából a fészket 10—15 nappal a mézelési idény kezdete előtt meg kell szoritani.

Harrison. A fészket teljes nagyságában meghagyom, ugy, mintha a méhek betelelésre készítették elő.

Demaree. Igen nagy tér a királynő számára kisebb mézhozamot, igen kis fészkek gyöngé családot eredményez. (A milanoi *Apicoltore* 1897. 6. száma után.)

□ »A mézelő méh mérgéről« czimen az Archiv für experimentelle Pathologie und Pharmakologie 38-ik kötetében Dr. Langer József egy értekezést tesz közé, melyből adjuk a következőket. A vizsgálatokat a prágai német egyetem gyógyszerzeti intézetében végezte.

Langer konstatálja, hogy rendszeres vegyi vagy kísérleti vizsgálatok a fullánkos bogarak mérgét illetőleg nem végeztek eddigelő, Oka valószínűleg az, hogy egy-egy bogárban nagyon kevés mérég található s így nagyon nehéz kellő mennyiséget összegyűjteni. Langer csak a mézelő méh mérgét vizsgálta. A mérget a következőleg gyűjtötte össze. Két ujjá közé fogta a méhet s potrohát gyöngén megnyomta. Ilyen alkalommal a kiütött fullánk hegyén azonnal megjelent a méregcsöpp. A fullánkot gyorsan vízbe mártva, a mérget oldatba vitte. Ily módon egyszerre egy méhtől több csöppet nyert s a méhet még sem tette tönkre. Gyorsabban jutott kellő mennyiségű méregoldathoz, ha a fullánkot csipeszszel (pincetta) kirántotta, a mikor a méreghólyag is veleszakadt. Ezeket vízben eldörzsölve, a folyadékot többször megszurte.

A mérég alkoholban megalvad, míg vízben oldódik.

A friss mérég fizikai tulajdonságai: Víziszta, határozottan savi hatása, keserű ízű, finom aromás illatu, különösen, ha ujjaink között dörzsöljük szét. Elpárologtatva, a visszamaradó szilárd anyag 100° C.-nál megrepedezett száraz gummiarabicumhoz hasonlít.

Górcső alatt számos kisebb-nagyobb, erősebben fénytörő, zsirkülemű csöpp látható benne. Specificus sulya 1,1313 Szobahőmérséknél elpárologtatva, 30¹/₁₀₀ anyag marad vissza, mely sem oldhatóságában, sem hatásában nem szenvedett. Az egyszerre kibocsátott méregcsöpp sulya 0,0002—0,0003 gr. között ingadozik. Egy méregcsöpp körülbelől ¹/₅₀₀, a frissen kiszakított fullánk függelékeivel körülbelől ¹/₇₆ részét teszi a méh testsúlyának, a mely a szerint, hogy éhes vagy jóllakott méh, 0,06—0,18 gr. között váltakozik.

A sav benne hangyasav, de nem az a tulajdonképeni mérgező anyag.

A friss méhméreg aromás illatát adó illó anyagoknak semmi köze a méreg ható alkatrészeihez.

Oltási kísérletekből kitűnt, hogy a méhméreg bakteriummentes váladék, sőt sárga genykokkusokkal szemben fejlődést megakasztó hatást mutat. Rothadás által a méreg szétroncsolódik. Meleg és hideggel szemben nagy ellentállást tanúsít. A szervesetlen anyagok közül sósav, phosphorsav, natron és mész.

A méreg ható alkatrészeinek meghatározása céljából 12.000 fullánkot a méreghólyaggal együtt 96% alkoholban gyűjtött össze. Az alkoholt leszűrte s az anyagot 70°-nál megszáritotta. A porrá-törésnél főlészálló részecskék erős prüszögést és gyöngé köhögést idéztek elő

További kísérleteiben a méregből nyert fehérés szürkés száraz anyag fehérje reakciót mutatott, de nem volt redukáló képessége. Mivel a méreg hatóképessége nem volt arányban a fehérje-reaktio erősségével, külön kellett választani a kettőt. A végeredményül nyert tiszta folyadék nem mutatott legkisebb fehérje reakciót sem, de állatokon tett kísérletekben hathatós méregnek bizonyult. Meg volt tehát a méhméreg specíficus hatóanyaga, mely savak által oldatban tartható, alkaliakkal kicsepődik, tehát aljnag tekinthető.*

Langer szerint a méhméreg hatása az emberre sokban hasonlít a kigyóméreg hatásához. És pedig azon tulajdonságai alapján, hogy kis mennyiségben helyileg narkotizáló (érzéstelenítő, zsibbasztó) és irritáló (izgató, ingerlő), nagyobb mennyiségben képes a piros vértesteket megtámadni és vérzést okozni, toxicologiai tekintetben a Viperinák és Krokodilok (csörgőkigyók) mérgének szomszédosságába helyezi.

Langer fáradságos és lehetőleg pontos vizsgálatai szerint a méhméreg hólyagában levő méregfolyadék a következő anyagokat tartalmazza :

1. Hangyasavat, mely a méreg-anyaggal nem azonos.
2. Egy illékony testet, mely a váladéknak az aromásságot kölcsönzi.
3. Szervesetlen anyagot (sósav, phosphorsav, natron, mész).

* Ime milyen téves volt e méhszurás okozta sebek kezelése eddigelő ammoniakkal azon logika alapján, hogy a méhméreg hatóanyaga a hangya Dönnhoff és Will adatai nyomán sav és aljjal kell közömbösíteni.

4. Fehérjét.

5. A specificus méréganyagot, melynek a viperaméréggel való hasonlóságará, már korábban rámutatott Th. Schreger.

Hogy a méhmérég mennyire hasonlít a kigyóméréghez, már a mult évszázban felismerte Fontana Felix, ki a viperamérégről írott munkájában a következőket mondja: »Jóllehet a méhek nem tudnak öln, s ha ezért nem is tartják őket közönséges értelemben vett mérges állatoknak, mégis olyan állatoknak kell őket tekintenünk, melyek testükből olyan anyagot választanak ki, mely csak azért nem halálos mérég, mivel kis mennyiségben van jelen.«

Most már, miután kísérleti uton van bebizonyítva, hogy a méhek mérégének van egy specifus ható anyaga, mely hasonló a kigyóméréghez, remélhetjük, hogy lehetséges lesz föltalálni a méhmérég ellenszerét is, olyan uton módon, mint a kigyóméréget

A gyógyszer azt — eddigelé ismeretlen — anyagok között kell keresnünk, melyek a kísérletileg megmérgezett állatok testében mutathatók ki, midőn t. i. először egy könnyebb fok után mindig erősebb mérgezés kiállása után immunissá válik az állat oly mértékben, hogy a halálos mennyiség többszörösét is képes az állat szervezete eltűnri rosz utóhatás nélkül. A méhmérégnél csak a kis mennyiség okoz nehézséget, Langer azonban megmutatta, hogy lehet nagyobb mennyiségben is nyerni s kísérletezni vele, így tehát a lehetőség meg van arra, hogy serumot lehessen vele előállítani, a melynek, ha nem is volna tulságos nagy gyakorlati haszna, mégis sok embert mentenének meg a méhszurások okozta kisebb-nagyobb betegségtől. (Gravenhorst Deutsche illustrierte Bienenzeitung 1897, 10-ik fűzet után.)

□ Királynőnevelés. H. L. Jones Goodnából (Ausztráliában) a következőképen írja le anyanevelési methodusát Herebölcsőket használ föl erre a célra s ebben van eljárásának újdonsága. Herelépből mintegy 40 sejtet magában foglaló darabot ragaszt a keretbe és pedig úgy, hogy a sejtek nyílásaikkal lefelé álljanak. A legalsó sejtsor falait oly rövidre vágja hogy az álczát és táppépet kényelmesen belevihesse. Hogy később a kész anyabölcsőket épen vág hassa le, csak minden második sejtbe teszen álczát. Az álczák átvitelére kis falapátot farag magának olyformán, hogy a lapátocska vége kissé fölfelé görbüljön. Ily módon t. i. könnyebben nyulhat

az álcza alá. A lapátnyel másik vége kissé lapított, szélesebb, hogy az anyaálcza táplálékát könnyebben lehessen átvinni. Ha ez meg van, akkor abból a családból, a melyből nevelni akar, épen kibújt álczákat viszen át óvatosan s ezután a keretecskét egy anyátlan családnak adja be. A méhek azonnal munkához látnak s mindenik petés sejt fölé egy-egy anyabölcsőt építenek. A befödött anyabölcsöket könnyen szét lehet választani. (Gleanings in Bee-Cultur).

⊙ A kiöntött viaszlapok megrepedezését a következő módon akadályozhatjuk meg.

Rauschenfells szerint úgy, hogy az edényt, melybe a viaszot fogjuk kiönteni, papírral béleljük ki, de úgy, hogy a papiros és az edény fala közé egy csepp viasz se folyjon ki. Kihülésnél a vékony papir enged az összehuzódó viasznak s megrepedés nem fog bekövetkezni.

Még egyszerűbb a következő eljárás. Készítsünk formát papírból.

Vegyünk egy tetszés szerinti nagyságu papírt, a széleket felhajtjuk, a négy csupját szintén föl hajtjuk s oldalt hosszában a falak mellé hajtjuk, melyeken vagy egy tüvel, vagy gummifarabicummal odaerősítjük. A beöntött viaszról kihülés után a papír könnyen leválik, mert a viasz zsiros. (Gravenhort: Deutsche illustrierte Bienenzeitung).

* * A fiasításrothadás és kezelése. A fiasításrothadást először Schirach írta le 1769-ben s romlott fiasításnak nevezte. Ellenszere gyanánt a méhek kiéheztetését ajánlotta. Valódi természetét, mint bacillust, csak 1874-ben fedezte fel, Cohn Bacillus alveolarisnak nevezte, Cheshire 1883-ban Bacillus alvei-nek nevezte. Most ezen a néven ismerjük. Kezdetben azt gondolták, hogy csak a fiasítás támadja meg, de Hilbert 1875-ben kimutatta, hogy a kifejlett méhekre is áterjed s ezért nevezték a méhek »pestis«-ének.

Az egészséges fiasítás a lépben tömötten van elhelyezve, az álczák nedvtől duzzadók, gyöngyfényűek, fiatal korukban a sejt fenekén C alakban görbültek össze. A betegség kiütése után a ragály növekedésével arányban az álczák mozgása fokozatosan válik abnormissá. Petyhüdtek lesznek, megnyulnak a sejtben. Színök előbb halvány sárga, később barnába megy át. Az elpusztult álcza bomlásnak indul s aztán kezd megszáradni, míg végül egy kis barna

rög marad vissza szervezetéből. A meghült fiasítást nem szabad összetéveszteni a fiasításrothadással. A kihülésből elpusztult fiasítás előbb szürke, aztán csaknem fekete, sohasem barna, mint a fiasításrothadásnál. A méhek rendszeren kihordják, míg a fiasításrothadásban elpusztult fiasítást, kivéve néhány ritka esetet, nem hordják ki.

Ha az álcák befödés után pusztulnak el, a fődél jobban bemélyedt, behorpadt, mint az egészségesnél, a fődél gyakran szabálytalan nyílásokkal van áttörve. Kivéve egy meghegyezett fácskával az ilyen sejtek tartalmából, látjuk, hogy nyulós, barna színű s némelykor — de nem mindig — kellemetlen szagot terjeszt. Ez az anyag lassanként beszárad. A méhek lassanként dologkerülőkké válnak s nem igen röpködnek ki gyűjtésre. Nagyon szorgalmasan szellőztetnek a méhmenőkénél, melyen át — nehéz esetekben — kellemetlen rothadó bűz áramlik ki.

A betegséget okozó, kis pálczika alakú bacillus igen gyorsan szaporodik, kedvező viszonyok között sporákat termel, melyek képesek a betegséget terjeszteni s kifejlődnék még hosszabb idő múltán is.

A spórák igen szívós életűek, fagy vagy forróvíz, mely a bacillust magát megöli, a spóráknak nem árt. Azon vegyi reágensek, melyek a bacillust megölik, a spóráknak nem ártanak, pl. salycilsav, karbolsav, higany-bichlorid, thymol stb. Ez onnét van, mert vastag kettős burokba vannak zárva.

Bizonyos anyagok (melyek már közönséges hőmérséknél párolognak), gőzeik megakadályozzák a bacillus szaporodását a nélkül, hogy megölnék, pl. a kámsor, naphtalin, karbolsav stb.

A bacillusok a betegség kezdetén vannak jelen, végén, mikor az álcák már vagy nyulós, kávébarna anyaggá váltak, vagy beszáradtak, csak a spórák vannak jelen.

Bár eddigelé nem tudják honnan keletkezik a ragály, annyi itt is bizonyos, hogy mint minden epidemiánál, a gyöngye, rosszul táplálkozó családok esnek legelőször áldozatul. Preventiv ellenszere tehát a jó erős családok, mert hiszen az erős családok ép úgy behordják a sporákat, de ők jobban le tudják győzni.

Keletkező állapotában elfojtható a »beta Naphtól«-oldattal; szirupba keverve, a méheket tápláljuk vele. A következő módon készítjük el. Veszünk egy 240 gr. köbtartalmu edényt, melyen a

15 gr.-ok is jelezvék. Minden osztály megfelel egy levesmerő kanálnak. 30 gr. beta Naphtol téve az edénybe, félig töltjük tisztított alkohollal. A kristályok föloldódásáig rázzuk, aztán a 14-ik osztályig töltjük alkohollal. Az oldat készen van a használatra. Minden osztály egy levesmerő kanálnyt tartalmaz. Ennyi elég 10 font czukorra. Az oldatot meleg szirupba kell keverni.

Ha gyöngö családban üt ki s későn vették észre, a családot el kell pusztítani s a kaptárt erősen kell deszficiálni. Ha erős a család, akkor múrajot kell csinálni és pedig szalmakasba tesszük s »beta Naphtol«-al kell táplálni.

A kaptár belső berendezését el kell égetni, a kaptárt gondosan fertőtleníteni. A méheket 24 óráig a kasban tartjuk, ez alatt a szirupot fölhordották, a beteg méhek pedig elpusztulnak. Ekkor kaptárba lakoljuk át s néhány napig még a gyógyszeriruppal etetjük őket. A kast elégetjük. Mindezen munkálatokat este kell elvégezni a méhek lenyugvása után.

Preventiv gyógyszernek igen jó a Naphtalin. Két golyó egy kaptárban elegendő egyszerre. Minden etetésre beadott sziruphoz »beta Naphtol«-al kell keverni. Az eszközöket s ruházatot karbol-szappannyal kell tisztítani. A többi holmit pedig karbolporral kell fertőtleníteni.

Ama régi eljárás: a ragályos családot minden mézétől megfosztani s koplaltatni, jó ugyan bizonyos mértékig, de azért nem megfelelő, mert az eszközök s a kaptárok nem fertőtlenítetnek.

Gyakran értek el teljes gyógyulást a következő eljárással. Egy tiszta kaptárt megmosunk a következő oldattal: oldható karbolsavból 2 kávé kanálnyt oldva $1\frac{1}{4}$ literben. A ragályos kaptárból a kereteket egyenként véve ki, a tiszta kaptárba rázzuk a méheket s a keretet bepermetezzük a következő oldattal: $\frac{1}{4}$ kávé kanálnyi karbolsav oldva $1\frac{1}{4}$ liter vízben. A mézet kipergetjük, felfőzzük s így etetésre használhatjuk. Ekkor azonban fölhigitjuk s $1\frac{1}{2}$ liter hig mézbe $\frac{1}{4}$ kávé kanálnyi oldható karbolsavat teszünk. Ha a méhek elfogadják, ego kávé kanálíg növeljük az adagot $1\frac{7}{8}$ literenként. Ezen felül azonban nem megyünk. Ha nem fogadják el, akkor leggyöngébb oldatban a fiasítás körül kell a lépekbe önteni s más mézkészletet el kell venni. (T. W. Cowan méhészeti kalauzából a Revue International d'Apiculture 1897. évi 6-ik sz. után.)

A méhesből.

Ez az év rendkívüli volt azért is, mert az utóhordás sokkal tovább tartott, mint rendszeren szokott, sőt tartott és tartani fog a sarju kaszálásáig, minthogy a sarju (legelők az erdélyi részekben) mindenfelé a lehető legszebb.

Ennek tulajdonítható, hogy a fiasítás sem csappant meg julius második felében olyan arányban, a minőben rendszeren történni szokott. A mint azonban a szárazság beáll, a mire most már bizton számíthatunk, nemcsak beszüntetik a fiasítást, hanem a meglevőt is ki fogják hordani. Ajánlom, hogy erre a körülményre legyen figyelemmel a méhész, mert a fiasítás-kihordás most igennagy hátrányára volna a családnak, minthogy éppen az augusztusi szaporulat szolgáltatja a telelőképes fiatal nép zömét s a melyik család kihordja most a fiasítását: népszegényen megy a telelőbe, vagy egyesítésre szorul.

A fiasítás-kihordást etetéssel akadályozzuk meg; két, három naponként este adjunk egy kevés hígított mézet.

Ebben a hóban már rendezni kell a családokat a *telelésre*. Ez nem azt teszi azonban, hogy az augusztusi átvizsgálás és rendezés után levehetjük gondunkat a méhesről, mert a jövő hóban ismét át kell majd vizsgálni a kasokat, hanem a főrendezésnek most kell megtörténni, a midőn, bármire legyen szükség, legkönnyebben segíthetünk; különösen pedig pótolhatjuk a méhkenyér- és mézhiányt, sőt a népesség gyarapítását is eszközölhetjük, akár a népesebb kaptárból kivett érett fiasítással, akár etetéssel, mely mindig biztos sikerre vezet.

A mézhiányon kell segíteni, augusztusban a folyékony méz felhordatásával is elérjük a czélt, mert még elegendő idő van a télirevaló elkészítésre és bepecsételésre.

J. J. M.

Urambátyám levelei.

VI.

A ladás kasoknak a méz kamaráját bizonyosan már kiürített, mint a hogy szokás, a hereölés idejében kiüríteni, különben lehordják a mézet a költés kamarába. Ennek megtörténtével abba

*

az állapotba kell helyezni a méz kamrát, a milyenben akkor volt, mikor oda felbocsájtotta a méheket.

A paraszt kasból már nem épen könnyü elvenni a mézet, mert abból lépvágó késsel vágod ki azt, a mi télire fölösleges; a kasat ganaj-füsttel megfüstölöd, azután szájjával fölfelé fordítva, lehetőleg keresztbe metszve, egyenletesen kivágod a mézes lépeket, azután a kasat visszateszed a helyére. Ezt a méhekkel este kell végezni, nehogy rablás támadjon.

A hereölés bevégezte után vizsgálád át a méhcsaládokat, hogy meggyőződjél, ha vajjon teljesen rendbe van-é?

Augusztusban ismét át kell vizsgálni a ladás kasokat, mert most már arról is meg kell győződnöd, hogy van-e elég elesége a népnek télire, mert ebben a hónapban bizony már nem igen ereszt a legelő; néha még annyit se kapnak, a mennyi napról-napra nekik elégséges, úgy, hogy a készhez nyulnak. — Ha úgy találád, hogy eleség dolgában szükségben vannak, legalább öt keret (értem alatta az országos méretü, ugynevezett fél keretet) bepecsételt mézők nincs, akkor gondoskodnod kell ám elegendő mézről s azt most add be, különösen pedig abban az esetben, ha nem volna bepecsételt mézed elegendő mennyiségben és hig mézzel kell pótolnod annak a hiányát, nagyonis ajánlatos, hogy augusztus első felében lásd el a méheidet illendő módon, hogy legyen érkezésök a beadott mézet elraktározni, bepecsételni; mert ám azt is meg kell jegyezned, hogy csak melegben képesek a méhek bepecsételni a mézzel töltött lépeket és ha a méz pocsételetlen marad, az télen megikrásodik s ebben az esetben nem vehetik hasznát a méhek, vagy pedig megerjed, a mi még nagyobb baj, mert semmi sem olyan ártalmas a méhnek, mint az erjedt méz. Ezért, a mikor télirevalóról gondoskods, mindig csak biztos helyről vásárolt, tiszta pergett vagy csorgatott mézet használj, de vigyázva etess, mert a mint a mézelés csappan, a méhek nagyon hajlandók a rablásra; ezért mindenkor este add be a mézet és anyit, a mennyit egy éjjel felhordanak.

Ha még gyenge családai volnának, azokat e hónapban fel-erősítheted, vagy egyesítheted. A néptelen családot semmiképpen se teleld el ilyen állapotban, mert az vagy elpusztul a télen, vagy annyira elgyöngül, hogy nem sok öröme lesz benne tavasszal. Ha

pedig valamelyik családnak szüksége volna ugyan erősítésre, de nem is olyan gyenge, hogy egyesíteni kellene, annak a népét etetéssel felszaporíthatod a jövő hónap közepéig annyira, hogy teletléképes lesz. Az ebből a célból való etetés úgy történik, mint előbb már irtam a tavaszi etetésnél, t i minden másod, vagy harmadnap este, kevésbé higitott tiszta mézzel etetjük a családot. Egyszerre nem ajánlatos sok mézet adni. Annál szaporább a petezés, minél sűrűbben etetünk. Az őszi etetésnél is gondoskodni kell arról, hogy legyen elegendő számú munkás méhfiásítós lép a kaptárban.

Vegyések.

— *A tagsági díjjal hátralékosokhoz* azt a kérelmet intézzük, hogy ssiveskedjenek hátralékaikat lehető sürgősen beküldeni pénztárnokunkhoz (Nagy-utca 44. sz.), hogy lapunk további küldésében fennakadás ne legyen

— *A szamosujvári méhészkör* augusztus 8-án zártkörű tánczestélyt rendez a mintaméhes javára. A rendező bizottság elnöke Nagy. Lajos, alelnök Voith Gergely, pénztárnok Esztegar Antal. Belépti díj személyenként 80 kr.; családokért 2 frt. A tánczmulatság méztermény-kisorsolással lesz egybekötve.

— *Herepetezés után megtermékenyedik-e az anya?* Abend András vándortanító részéről közlött tapasztalatok szerint megtermékenyedhetik azután is, miután herepetéket rakott. Azt állítja Abend, három méhcsaládnál tapasztalta, hogy anya nem röpülhetett ki a rossz időjárás miatt, de később megtermékenyedett, mikor már *püpos fiasítás* volt a kaptárban.

— *A kénés sav hatása a méhekre.* Egyik méhésztársunk, a ki egyszersmind vegyészettel is foglalkozik, arról értesít, hogy azokban a méhcsaládokban, a melyek költő-kamrájába kénezett lépeket adott be (tudvalevőleg a molyok pusztítása ellen megovandó szokták kénezni a lépeket) *költés-rothadást* tapasztalt. Ebből azt kell következtetni, hogy a kén elégetése alkalmával származó kénecs sav miatt pusztult el a fiasítás. Alig hihető ugyan, hogy ekképen *rossz indulatu* költés-rothadás származhatnék, de már magában az, hogy a kénezett lépben megromlik a költés, elég arra, hogy óvatosságra intse a

méhészeket Kérjük a t. méhésztársakat, hogy az erre vonatkozó tapasztalataikat sziveskedjenek közölni lapunk szerkesztőjénél.

— **A méz tisztítása a napon.** A napsugaraknak kitett méz nemcsak világosabb lesz, mint volt azelőtt, de sok tisztátalanságot el lehet belőle távolítani, mert a nap hevétől felmelegített méz felszínére kerül minden idegen anyag, mely könnyebb a méznél. Csak a teljesen érett (beszárított) méz kezelhető a fennebbi eljárás szerint, a híg méz forrásnak indul. (As.)

— **Miből él a méhtetű?** Bálint Sándor dr. már ezelőtt két évvel kiderítette kísérletei nyomán, és a karminnal festett méz segítségével kézzelfoghatólag bebizonyította, hogy a méhtetű nem a méhből táplálkozik, mint eddig hitték, hanem a méh asztaltársa. A »Bienen Vater« legutóbbi számában K. Blumml Emil Dr. Balirtsra hivatkozik s azt állítja, hogy ő jött reá a kísérletek nyomán ugyanarra, a mit *Bálint Sándor dr.* lapunkban is megírt már *két év előtt*. A közlő arról nem tesz említést, hogy Balirts mikor tette közzé kísérletei eredményét?

— **A lépkészlet raktározása.** Sokféle módot ajánlanak, melylyel a lépeket a molyok pusztításától megvédehetjük, de legegyszerűbb a tömör só-oldattal való kezelés. Ennek az az előnye is van, hogy olcsósága mellett egész egyszerű és könnyű a kezelése, mert minden lépet függélyesen tartva, be kell meríteni a tömör sóoldatba olyképen, hogy minden egyes sejtbe hatoljon be a víz; egy pár percz elég, hogy a sós víz a sejtekbe behatoljon, akkor kirázzuk a vizet s a lépeket felakgatjuk, szellős helyre kitesszük. Sötér Kálmán ládába helyezi télire a lépeket, a mi szintén jó, ha előbb a molyoktól tökéletesen mentesítették és a ládát úgy el lehet zárni, hogy oda be ne juthasson a molypille.

Tartalom: Második méhész-congressus ügye. — Egy régi baj. *Simay L. Tivadar.* — A viasz tisztításáról. *R. J.* — Az anyagázak kiválasztása. *J. Juhos Márton.* — Szemle. — A méhesből, *J. J. M.* — Urambátyám levelei — Vegyesek.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**
